

Briuselis, 2020 05 20
COM(2020) 380 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

2030 m. ES biologinės įvairovės strategija

Gamtos grąžinimas į savo gyvenimą

1. BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ. BŪTINYBĖ SKUBIAI IMTIS VEIKSMŲ

Biologinė įvairovė – tai nepaprasta gyvybės įvairovė Žemėje: nuo mėlynųjų banginių iki mikroskopinių grybų ir nuo gyvybės didžiuosiuose pasaulio atogrąžų miškuose iki nedidelių sodų ir parkų. Mes, žmonės, esame šio gyvojo tinklo dalis ir visiškai nuo jo priklausome – jis aprūpina mus maistu, filtruoja mūsų geriamą vandenį ir teikia orą, kuriuo kvėpuojame. Gamta vienodai svarbi tiek mūsų psichinei ir fizinei gerovei, tiek visuomenės gebėjimui įveikti visuotinę kaitą, sveikatai kylančias grėsmes ir nelaimes. **Gyvenime mums reikia gamtos.**

Visuomenės bus sveikos ir atsparios tik tada, jei gamtai suteiksime tiek erdvės, kiek jai jos reikia. Neseni COVID-19 pandemijos įvykiai rodo, kad apsaugoti ir atkurti gamtą būtina nedelsiant. Pandemija padeda labiau suprasti, kad mūsų sveikata ir ekosistemų sveikata tarpusavyje susijusios. Akivaizdu, kad reikia tvarių tiekimo grandinių ir vartojimo modelių, kurie neviršytų planetos ribų. Tai susiję su tuo, kad nykstant gamtai didėja infekcinių ligų atsiradimo ir plitimo pavojus¹. Todėl, norint **padidinti mūsų atsparumą ir ateityje neleisti atsirasti bei plisti ligoms**, be galo svarbu saugoti ir atkurti biologinę įvairovę ir gerai veikiančias ekosistemas.

Kad Europos ekonomika atsigauntų po COVID-19 krizės, taip pat bus ypatingai svarbu investuoti į gamtos apsaugą ir atkūrimą. Gaivinant ekonomiką labai svarbu, kad išvengtume atkryčio ir negrįžtume prie senų žalingų įpročių. Ekonomikos atsigavimo kelrodis bus Europos žaliasis kursas – ES augimo strategija, užtikrinanti, kad ekonomika tarnautų žmonėms ir visuomenei, o gamtai būtų duodama daugiau, nei iš jos imama. **Verslo argumentai už biologinę įvairovę** įtikinami. Pramonės sektoriaus ir bendrovių veikla yra priklausoma nuo genų, rūšių ir ekosisteminių paslaugų – be šių elementų gamyba, visų pirma vaistų gamyba, būtų neįmanoma. Daugiau nei pusė pasaulio BVP priklauso nuo gamtos ir jos teikiamų paslaugų: trys didžiausi ekonomikos sektoriai – statybos, žemės ūkio ir maisto bei gėrimų – neatskiriami nuo gamtos².

Biologinės įvairovės išsaugojimas gali duoti tiesioginės ekonominės naudos daugeliui ekonomikos sektorių. Pavyzdžiui, išsaugojus jūrų išteklius, jūrų gėrybių pramonės metinis pelnas galėtų padidėti daugiau kaip 49 mlrd. EUR, o apsaugojus pakrančių šlapynes draudimo sektorius kasmet sutaupyti apie 50 mlrd. EUR, nes sumažėtų potvynių padaryta žala³. Apskaičiuota, kad bendra nauda, kurią duotų veiksminga pasaulinė programa, skirta likusiai pasaulio laukinei gamtai išsaugoti, bent 100 kartų viršytų sąnaudas⁴. Pripažįstama, kad **investicijos į gamtinį kapitalą**, įskaitant daug anglies turinčių buveinių atkūrimą ir klimatui nekenkiantį žemės ūkį, yra viena iš penkių svarbiausių ekonomikai gaivinti skirtos fiskalinės politikos sričių, turinti reikšmingą

¹ Tarpyvairausybė mokslinė politinė biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platforma (IPBES) (2019 m.), [Tarpyvairausybė mokslinė politinė biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platformos parengtos Biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų pasaulinio įvertinimo ataskaitos santrauka politikos formuotojams](#) (p. 12–13, A.2).

² Pasaulio ekonomikos forumas (2020 m.) „[Nature Risk Rising: Why the Crisis Engulfing Nature Matters for Business and the Economy](#)“ („Su gamta susijusios rizikos didėjimas. Kodėl gamtą apėmusi krizė svarbi verslui ir ekonomikai“).

³ Barbier ir kt. (2018 m.) „[How to pay for saving biodiversity](#)“ („Kaip sumokėti už biologinės įvairovės išsaugojimą“).

⁴ Balmford ir kt. (2002 m.) „[Economic reasons for conserving wild nature](#)“ („Ekonominės priežastys, dėl kurių reikia išsaugoti laukinę gamtą“).

didinamąjį ekonominį poveikį ir teigiamą poveikį klimatui⁵. ES bus svarbu išnaudoti šį potencialą siekiant užtikrinti klestėjimą, tvarumą ir atsparumą atsigauvant ekonomikai.

Biologinė įvairovė taip pat gyvybiškai svarbi siekiant užtikrinti **ES ir pasaulio aprūpinimo maistu saugumą**. Nykstant biologinei įvairovei kyla pavojus mūsų maisto sistemoms⁶, o tai kelia grėsmę aprūpinimo maistu saugumui ir mitybai. Be to, biologinė įvairovė yra sveikos ir maistingos mitybos pagrindas, ji taip pat gerina kaimo gyventojų pragyvenimą ir žemės ūkio našumą⁷. Pavyzdžiui, daugiau kaip 75 proc. pasaulio maistinių kultūrų rūšių priklauso nuo gyvūnų atliekamo apdulkinimo⁸.

Nepaisant šio neatidėliotino moralinio, ekonominio ir aplinkosauginio imperatyvo, **gamta išgyvena krizę**. Ji sparčiai nyksta dėl penkių pagrindinių tiesioginių biologinės įvairovės nykimo veiksnių⁹ – sausumos ir jūrų naudojimo pokyčių, išteklių pereikvojimo, klimato kaitos, taršos ir invazinių svetimų rūšių. Pokyčiai matyti mūsų kasdiniame gyvenime: žaliosiose erdvėse dygsta betono blokai, akivaizdžiai nyksta laukinė gamta ir vis daugiau rūšių išnykimas gresia labiau nei bet kada žmonijos istorijoje. Per pastaruosius 40 metų dėl žmogaus veiklos laukinės gyvūnijos populiacijos pasaulyje sumažėjo 60 proc.¹⁰ Pakito beveik trys ketvirtadaliai Žemės paviršiaus¹¹, o gamta spraudžiama į vis mažesnę planetos kampelį.

Biologinės įvairovės krizė ir klimato krizė neatsiejamai susijusios. Klimato kaita – sausromis, potvyniais ir miškų gaisrais – dar sparčiau naikina gamtos pasaulį, o gamtos nykimas ir netaisus jos naudojimas, savo ruožtu, yra pagrindiniai klimato kaitos veiksniai. Visgi, kaip susijusios krizės, taip susiję ir jų sprendimai. **Gamta yra gyvybiškai svarbi sąjungininkė kovojant su klimato kaita**¹². Gamta reguliuoja klimatą, todėl siekiant sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir prisitaikyti prie klimato kaitos labai svarbūs bus gamtos procesais pagrįsti sprendimai¹³, pavyzdžiui, šlapynių, durpynų ir pakrančių ekosistemų apsauga ir atkūrimas arba tvarus jūrų teritorijų, miškų, pievų ir žemės ūkio paskirties dirvožemio valdymas. Medžių sodinimas ir žaliosios infrastruktūros įrengimas miestuose padės mums vėsinti miestų teritorijas ir švelninti gaivalinių nelaimių poveikį.

Biologinės įvairovės nykimas ir ekosistemų žlugimas yra viena iš didžiausių grėsmių, su kuriomis kitą dešimtmetį susidurs žmonija¹⁴. Tai kelia pavojų ir mūsų ekonomikos

⁵ Hepburn ir kt. (2020 m.) „[Will COVID-19 fiscal recovery packages accelerate or retard progress on climate change?](#)“ („Ar COVID-19 fiskalinių gaivinimo priemonių paketai paspartins ar sulėtins pažangą klimato kaitos srityje?“), *Smith School Working Paper 20-02*.

⁶ Pasaulio ekonomikos forumas (2020 m.), „[The Global Risks Report 2020](#)“ (2020 m. pranešimas dėl visuotinių grėsmių).

⁷ FAO (2019 m.) „[State of the World's Biodiversity for Food and Agriculture](#)“ („Pasaulinė maisto ir žemės ūkio biologinės įvairovės padėtis“).

⁸ IPBES (2019 m.), [Santrauka politikos formuotojams](#), p. 3, A1.

⁹ IPBES (2019 m.), [Santrauka politikos formuotojams](#), p. 17–19, B.10–B.14; Europos aplinkos agentūra (2019 m.), „[Europos aplinka. Būklė ir perspektyvos 2020 m.](#)“.

¹⁰ Pasaulio laukinės gamtos fondas (2018 m.), „[Living Planet Report - 2018: Aiming Higher](#)“ („2018 m. gyvosios planetos ataskaita. Siekti aukštesnių tikslų“).

¹¹ IPBES (2019 m.), [Santrauka politikos formuotojams](#), p. 4, A4.

¹² Ten pat.

¹³ <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=nbs>

¹⁴ Pasaulio ekonomikos forumas (2020 m.), „[The Global Risks Report 2020](#)“ (2020 m. pranešimas dėl visuotinių grėsmių).

pamatams, o **neveikimo kaina** didelė ir, tikėtina, didės toliau¹⁵. Apskaičiuota, kad 1997–2011 m. dėl žemės dangos pokyčių pasaulis neteko ekosisteminių paslaugų, kurių vertė apie 3,5–18,5 trln. EUR per metus, o nuostoliai dėl žemės degradacijos siekė apie 5,5–10,5 trln. EUR per metus. Konkrečiai, nykstant biologinei įvairovei mažėja pasėlių derlius ir žuvų laimikis, didėja ekonominiai nuostoliai dėl potvynių ir kitų nelaimių ir prarandami potencialūs naujų vaistų šaltiniai¹⁶.

15-ojoje Biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencijoje ES yra pasirengusi parodyti savo užmojų pakeisti biologinės įvairovės nykimo tendenciją ir savo veiksmis būti pavyzdžiu pasauliui, taip pat padėti susitarti dėl pokyčius skatinančios pasaulinės strategijos po 2020 m. priėmimo. Reikėtų remtis plataus užmojo tikslu – užtikrinti, kad ne vėliau kaip 2050 m. **visos pasaulio ekosistemos būtų atkurtos, atsparios ir tinkamai saugomos**. Pasaulis turėtų įsipareigoti veikti laikydamasis teigiamo balanso principo, t. y. gamtai atiduoti daugiau, nei iš jos paimama. Be kita ko, pasaulis turėtų įsipareigoti, kad dėl žmogaus kaltės neišnyktų nė viena rūšis, jei tik to galima išvengti.

Šioje strategijoje išdėstyta, kaip Europa gali padėti įgyvendinti šiuos tikslus. Esminis uždavinys – užtikrinti, kad **iki 2030 m. Europos biologinė įvairovė pradėtų atsigaivinti** žmonių, planetos, klimato ir mūsų ekonomikos labui, ir tai atitinka Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir Paryžiaus klimato susitarime nustatytus tikslus. Strategijoje aptariami penki pagrindiniai biologinės įvairovės nykimo veiksniai, nustatoma tvirtesnė valdymo sistema, kuria siekiama užpildyti likusias spragas, užtikrinimas visapusiškas ES teisės aktų įgyvendinimas ir sutelkiamos visos dabartinės pastangos. Ši strategija įkvepia ryžto ir skatina veikti. Iš jos matyti, kad **gamtai apsaugoti ir atkurti vien reglamentavimo nepakaks**. Tam reikės piliečių, įmonių, socialinių partnerių ir mokslinių tyrimų bei žinių bendruomenės veiksmų, taip pat tvirtų vietos, regioninio, nacionalinio ir Europos lygmens partnerysčių. Ši strategija atitinka Komisijos Pirmininkės U. von der Leyen politinėse gairėse ir Europos žaliajame kurse nustatytus siekius ir įsipareigojimus.

Ši per pačią COVID-19 pandemiją priimta strategija bus vienas iš pagrindinių ES ekonomikos gaivinimo plano elementų. Jai teks ypatingai svarbus vaidmuo siekiant užkirsti kelią būsimiems zoonozijų protrūkiams bei sustiprinti atsparumą jiems, taip pat skubiai atveriant verslo ir investavimo galimybes ES ekonomikai atkurti.

Visoms naujoms iniciatyvoms ir pasiūlymams bus taikomos Komisijos geresnio reglamentavimo priemonės. Remiantis viešomis konsultacijomis ir nustatytu poveikiu aplinkai ir socialiniu bei ekonominiu poveikiu, poveikio vertinimai padės užtikrinti, kad visų iniciatyvų tikslai būtų pasiekti pačiu veiksmingiausiu bei mažiausiai apsunkinančiu būdu ir laikantis žaliosios priesaikos „nepakenkti“.

¹⁵ Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) (2019 m.) „[Biodiversity: Finance and the Economic and Business Case for Action](#)“ („Biologinė įvairovė. Finansiniai aspektai ir ekonominiai bei verslo argumentai imtis veiksmų“).

¹⁶ Ten pat.

2. GAMTOS APSAUGA IR ATKŪRIMAS EUROPOS SĄJUNGOJE

ES turi teisinių sistemų, strategijų ir veiksmų planų, kuriais siekiama apsaugoti gamtą ir atkurti buveines bei rūšis. Vis dėlto apsauga buvo nepilna, atkūrimas – nedidelio masto, o teisės aktų įgyvendinimas ir vykdymo užtikrinimas – nepakankami¹⁷.

Kad biologinė įvairovė iki 2030 m. atsigautų, turime intensyvuoti pastangas gamtos apsaugai užtikrinti ir gamtai atkurti. Tai reikėtų daryti gerinant ir **plečiant mūsų saugomų teritorijų tinklą** ir parengiant plataus užmojo **ES gamtos atkūrimo planą**.

2.1. Vientisas saugomų teritorijų tinklas

Saugomose teritorijose biologinės įvairovės rodikliai yra geresni. Tačiau dabartinis teisiškai saugomų teritorijų (įskaitant tas, kurioms taikoma griežta apsauga) tinklas nepakankamai didelis, kad apsaugotų biologinę įvairovę. Duomenys rodo, kad Biologinės įvairovės konvencijoje nustatytų tikslų nepakanka, kad gamta būtų tinkamai apsaugota ir atkurta¹⁸. Reikia pasaulinio masto pastangų, o ir pati ES turi daugiau ir geriau rūpintis gamta ir sukurti išties **vientisą transeuropinį gamtinį tinklą**.

Plėsti saugomas teritorijas yra ir ekonominė būtinybė. Jūrų sistemų tyrimų duomenimis, kiekvieno į saugomas jūrų teritorijas investuoto euro grąža būtų ne mažesnė kaip 3 EUR¹⁹. Be to, atlikus gamtos teisės aktų tinkamumo patikrą²⁰ nustatyta, kad tinklo „Natura 2000“ nauda vertinama 200–300 mlrd. EUR per metus. Tikimasi, kad su tinklu susiję investicijų poreikiai padės sukurti net 500 000 papildomų darbo vietų²¹.

Siekdami naudoti aplinkai ir ekonomikai ir norėdami padėti Europai atsigauti po COVID-19 krizės, turime saugoti dar didesnę gamtos dalį. Atsižvelgiant į tai, **ES turėtų būti saugoma bent 30 proc. sausumos ir 30 proc. jūrų** ploto. Palyginti su dabartine padėtimi, tai yra ne mažiau kaip papildomai 4 proc. sausumos ir 19 proc. jūrų²² ploto. Šis tikslas visiškai atitinka tai, kas siūloma²³ pagal Pasaulinę biologinės įvairovės strategiją po 2020 m. (žr. 4 skirsnį).

Be to, labai didelės biologinės įvairovės vertės ar potencialo teritorijoms reikėtų skirti ypatingą dėmesį. Jas klimato kaita pažeidžia labiausiai, taigi joms turėtų būti nustatyta

¹⁷ [ES biologinės įvairovės strategijos iki 2020 m. laikotarpio vidurio peržiūra](#) (COM(2015) 478 ir (SWD(2015) 187); [ES gamtos teisės aktų \(Paukščių ir Buveinių direktyvų\) tinkamumo patikra](#) (SWD(2016) 472); [ES vandens teisės aktų tinkamumo patikra](#) (SWD(2019) 439).

¹⁸ Pasauliniai [Aičio biologinės įvairovės tikslai](#) yra 17 proc. sausumos ir 10 proc. jūrų, o mokslinių tyrimų skaičiai svyruoja nuo 30 iki 70 proc. Žr., pvz., [IPBES 2019](#).

¹⁹ Brander ir kt. (2015 m.) [„The benefits to people of expanding Marine Protected Areas“](#) („Saugomų jūrų teritorijų išplėtimo nauda žmonėms“).

²⁰ [ES gamtos teisės aktų tinkamumo patikra](#) (SWD(2016) 472).

²¹ 2020 m. valstybių narių prioritetinių veiksmų programos; Mutafoglu ir kt. (2017 m.), [„Natura 2000 and Jobs: Scoping Study“](#) („Natura 2000“ ir darbo vietos. Apimties tyrimas“).

²² Naujausi ES 27 statistiniai duomenys ([Nacionaliniu lygmeniu įsteigtų saugomų teritorijų Europos duomenų bazė](#)), 2019 m. versija, ir tinklo [„Natura 2000“ duomenų rinkinys „end 2018“](#). Šiuo metu 26 proc. ES sausumos ploto jau saugoma: 18 proc. kaip tinklo „Natura 2000“ dalis, o 8 proc. – pagal nacionalines sistemas. ES jūrų saugoma 11 proc.: 8 proc. kaip tinklo „Natura 2000“ dalis, o 3 proc. – pagal papildomas nacionalines apsaugos priemones. Pastaba: jūros vėjo elektrinių projektai galės būti vykdomi, tačiau tik laikantis atitinkamų aplinkos ir gamtos apsaugos teisės aktų.

²³ Pasaulinės biologinės įvairovės strategijos po 2020 m. nulinis projektas (CBD/WG2020/2/3), paskelbtas adresu <https://www.cbd.int/conferences/post2020/wg2020-02/documents>.

speciali griežta apsauga²⁴. Šiuo metu griežta apsauga ES taikoma tik 3 proc. sausumos ir mažiau nei 1 proc. jūrų teritorijų. Kad apsaugotume šias teritorijas, turime labiau pasistengti. Todėl bent trečdaliui saugomų teritorijų, t. y. **10 proc. ES sausumos ir 10 proc. ES jūrų, turėtų būti taikoma griežta apsauga**. Tai atitinka siūlomą pasaulinį tikslą.

Minėtasis dėmesys griežtai apsaugai reiškia, kad bus labai svarbu apibrėžti, kartografuoti, stebėti ir **griežtai saugoti visus išlikusius ES pirmąsčius miškus ir sengires**²⁵. Taip pat bus svarbu laikytis to paties principo visame pasaulyje ir užtikrinti, kad dėl ES veiksmų kituose pasaulio regionuose nebūtų naikinami miškai. Pirmąsčiai miškai ir sengirės yra turtingiausios miškų ekosistemos, kurios šalina anglies dioksidą iš atmosferos ir kuriose esama didelių anglies sąkaupų. Atsižvelgiant į numatomus poslinkius augalijos zonose, griežta apsauga turėtų būti taikoma ir reikšmingoms kitų daug anglies turinčių ekosistemų (pavyzdžiui, durpynų, pievų, šlapynių, mangrovių ir jūrų žolių sąžalynų) teritorijoms.

Už papildomų saugomų ir griežtai saugomų teritorijų steigimą bus atsakingos valstybės narės²⁶. Tos teritorijos turėtų papildyti tinklą „Natura 2000“ arba joms turėtų būti taikomos nacionalinės apsaugos sistemos. Turės būti aiškiai apibrėžti visų saugomų teritorijų išsaugojimo tikslai ir priemonės. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir Europos aplinkos agentūra, 2020 m. pateiks kriterijus ir gaires, kuriais remiantis bus nustatomos ir steigiamos papildomos teritorijos (be kita ko, bus nustatyta griežtos apsaugos apibrėžtis) ir planuojamas tinkamas valdymas. Kartu ji nurodys, kaip siekiant tikslų galėtų prisidėti kitos veiksmingos teritorinės išsaugojimo priemonės ir miestų žalinimas.

Šie tikslai yra susiję su visa ES, bet gali būti suskirstyti pagal ES biogeografinius regionus ir jūrų baseinus arba žemesniu vietos lygmeniu. **Kiekviena valstybė narė turės deramai prisidėti prie bendrų pastangų**, remdamasi objektyviais ekologiniais kriterijais ir pripažindama, kad kiekvienos šalies biologinės įvairovės kiekis ir kokybė skiriasi. Ypatingas dėmesys bus skiriamas ES atokiausiuose regionuose esančių tropinių ir subtropinių sausumos ir jūrų ekosistemų apsaugai ir atkūrimui, nes jų biologinės įvairovės vertė ypač didelė.

Be to, siekiant sukurti iš tiesų vientisą ir atsparų transeuropinį gamtinį tinklą, bus svarbu sudaryti **ekologinius koridorius**, kurie padėtų išvengti genetinės izoliacijos, sudarytų sąlygas rūšių migracijai ir padėtų išlaikyti bei sustiprinti sveikas ekosistemas. Todėl reikėtų skatinti ir remti investicijas į žaliąją ir mėlynąją infrastruktūrą²⁷ ir tarpvalstybinį valstybių narių bendradarbiavimą, be kita ko, pasitelkiant Europos teritorinio bendradarbiavimo priemones.

Komisija sieks iki 2021 m. pabaigos susitarti su valstybėmis narėmis dėl papildomų teritorijų steigimui skirtų kriterijų ir gairių. Savo ruožtu, valstybės narės iki 2023 m. pabaigos turės įrodyti padariusios didelę pažangą teisiškai steigdamos naujas saugomas

²⁴ Griežta apsauga nebūtinai reiškia, kad žmonėms į teritoriją visai negalima patekti, tačiau natūralūs procesai joje turi galėti vykti iš esmės netrikdomi, kad būtų patenkinti ekologiniai teritorijos poreikiai.

²⁵ <https://www.cbd.int/forest/definitions.shtml>

²⁶ Papildomos tinklo „Natura 2000“ teritorijos bus steigiamos atitinkamai pasitelkiant paramą iš ES fondų ir užtikrinant vykdymą.

²⁷ [Gairės dėl strateginės tolesnio ES lygmens žaliosios ir mėlynosios infrastruktūros diegimo programos \(SWD\(2019\) 193\)](#).

teritorijas ir integruodamos ekologinius koridorius. Tuo remdamasi Komisija iki 2024 m. įvertins, ar ES yra pajėgi pasiekti savo 2030 m. tikslus, ar reikia imtis griežtesnių veiksmų, įskaitant ES teisės aktus.

Galiausiai, **ES užjūrio šalyse ir teritorijose** taip pat esama reikšmingų biologinės įvairovės židinių, kuriems netaikomos jokios ES aplinkos apsaugos taisyklės. Komisija ragina atitinkamas valstybes nares apsvarstyti galimybes skatinti šiose šalyse ir teritorijose taikyti tokias pat arba lygiavertes taisykles.

Gamtos apsauga. Pagrindiniai įsipareigojimai iki 2030 m.

1. Taikyti teisinę apsaugą ne mažiau kaip 30 proc. ES sausumos ir 30 proc. ES jūrų ploto ir integruoti ekologinius koridorius kaip realaus transeuropinio gamtinio tinklo dalį.
2. Taikyti griežtą apsaugą bent trečdaliui ES saugomų teritorijų, įskaitant visus likusius ES pirmąsčius miškus ir sengires.
3. Veiksmingai valdyti visas saugomas teritorijas – nustatyti aiškius išsaugojimo tikslus ir priemones, taip pat tinkamai jas stebėti.

2.2. ES gamtos atkūrimo planas. Ekosistemų atkūrimas sausumoje ir jūroje

Norint sugrąžinti gamtą į mūsų gyvenimą, tik saugoti tą gamtą, kurią turime, nepakaks. Kad biologinė įvairovė nustotų nykti, pasauliniai gamtos atkūrimo užmojai turi būti platesni. Europa rodys tam kelią **nauju ES gamtos atkūrimo planu**.

Planas padės pagerinti esamų ir naujų saugomų teritorijų būklę ir sugrąžinti įvairią ir atsparią gamtą į visus kraštovaizdžius ir ekosistemas. Tai reiškia, kad bus mažinamas neigiamas poveikis buveinėms ir rūšims ir užtikrinama, kad visas ekosistemų naudojimas būtų tausūs. Tai taip pat reiškia, kad bus remiamas gamtos atkūrimas, ribojamas dirvožemio sandarinimas ir miestų driekia ir kovojama su tarša bei invazinėmis svetimomis rūšimis. Planas padės kurti darbo vietas, suderinti ekonominę veiklą su gamtos augimu ir užtikrinti ilgalaikį mūsų gamtinio kapitalo našumą ir vertę.

2.2.1. ES teisinės gamtos atkūrimo sistemos stiprinimas

Pagal galiojančius ES teisės aktus²⁸ jau iš dalies reikalaujama, kad valstybės narės imtųsi gamtos atkūrimo veiksmų. Tačiau **daryti pažangą trukdo reikšmingos įgyvendinimo ir reglamentavimo spragos**. Pavyzdžiui, valstybėms narėms nėra nustatytas reikalavimas parengti biologinės įvairovės atkūrimo planus. Ne visada nustatyti aiškūs ar privalomi tikslai ir terminai, taip pat nėra ekosistemų atkūrimo ar tausaus jų naudojimo apibrėžties ar kriterijų. Nėra ir reikalavimo išsamiai kartografuoti, stebėti ir vertinti ekosistemines paslaugas, būklę ar atkūrimo veiksmus. Šias problemas dar labiau aštrina su įgyvendinimu susijusios spragos, trukdančios pasiekti galiojančiuose teisės aktuose išskeltus tikslus²⁹. Įgyvendinimui būtina didesnė parama, taip pat reikalingi vykdymo užtikrinimo veiksmai. Siekiant užtikrinti, kad gamta sausumoje ir jūrose atsikurtų

²⁸ T. y. ES [Paukščių direktyvą](#) (2009/147/EB), [Buveinių direktyvą](#) (92/43/EEB), [Vandens pagrindų direktyvą](#) (2000/60/EB), [Potvynių direktyvą](#) (2007/60/EB) ir [Jūrų strategijos pagrindų direktyvą](#) (2008/56/EB).

²⁹ Žr. [ES gamtos teisės aktų tinkamumo patikrą](#) (SWD(2016) 472) ir [ES vandens teisės aktų tinkamumo patikrą](#) (SWD(2019) 439). Taip pat žr. 3.2 skirsnį.

sparčiau, kad ji padėtų didinti ES atsparumą ir prisidėtų prie klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos ir kad tai taptų svarbiausiu gamtos procesais pagrįstu sprendimu, strategijoje pateikiamos dvi veiksmų kryptys:

- pirma, Komisija, atlikusi poveikio vertinimą, 2021 m. pateiks pasiūlymą dėl teisiškai privalomų **ES gamtos atkūrimo tikslų**, kad būtų atkurtos nualintos ekosistemos, visų pirma tos, kurios turi didžiausią potencialą sugerti ir kaupti anglį ir užkirsti kelią gaivalinėms nelaimėms bei sumažinti jų poveikį. Bus nustatytos sąlygos, kurių laikantis turi būti įvykdyti tikslai, ir veiksmingiausios priemonės jiems pasiekti. Atliekant poveikio vertinimą bus nagrinėjama ir galimybė parengti ES masto metodiką, pagal kurią būtų galima kartografuoti, vertinti ir pasiekti gerą ekosistemų būklę, kad jos galėtų užtikrinti tokią naudą, kaip klimato reguliavimas, vandens reguliavimas, gera dirvožemio būklė ir apdulkinimas, taip pat nelaimių prevencija ir apsauga nuo jų;
- atsižvelgdama į tai, Komisija prašys valstybių narių iki aiškiai nustatytų terminų padidinti galiojančių teisės aktų įgyvendinimo mastą ir padės joms tai padaryti. Komisija visų pirma prašys valstybių narių užtikrinti, kad iki 2030 m. nė vienos saugomos buveinės ir rūšies **išsaugojimo tendencijos ir būklė nepablogėtų**³⁰. Be to, valstybės narės turės užtikrinti, kad bent 30 proc. rūšių ir buveinių, kurių būklė šiuo metu nėra gera, taptų geros būklės arba kad būtų matoma būklės gerėjimo tendencija. 2020 m. Komisija ir Europos aplinkos agentūra pateiks valstybėms narėms gaires, kaip atrinkti rūšis ir buveines ir nustatyti su jomis susijusius prioritetus.

2.2.2. *Gamtos grąžinimas į žemės ūkio paskirties žemę*

Saugant biologinę įvairovę gyvybiškai svarbus vaidmuo tenka mūsų žemės sergėtojams ūkininkams. Jie vieni pirmųjų pajunta biologinės įvairovės nykimo padarinius, tačiau taip pat vieni pirmųjų gauna naudos ją atkūrus. Biologinė įvairovė padeda jiems aprūpinti mus **saugiu, tvariu, maistingu ir įperkamu maistu** ir duoda jiems pajamų, reikalingų klestėti ir vystytis. Europos ūkininkai yra svarbi ES ateities dalis ir daugelyje Sąjungos bendruomenių jie ir toliau turi išlikti socialinio ir ekonominio gyvenimo šerdis.

Tuo pat metu vienas iš pagrindinių biologinės įvairovės nykimo veiksnių yra tam tikra žemės ūkio praktika. Todėl svarbu bendradarbiauti su ūkininkais siekiant **padėti jiems pereiti prie visiškai tvarios praktikos ir skatinti juos tai daryti**. Pagerinus žemės ūkio ekosistemų būklę ir įvairovę, padidės sektoriaus atsparumas klimato kaitai, rizikai aplinkai ir socialiniams bei ekonominiams sukrėtimams, o kartu bus sukurta naujų darbo vietų, pavyzdžiui, ekologinio ūkininkavimo, kaimo turizmo ar rekreacijos srityse.

Siekiant ilgalaikio tiek gamtos, tiek ūkininkavimo tvarumo, ši strategija bus įgyvendinama kartu su naująja **strategija „Nuo ūkio iki stalo“** ir **naująja bendra žemės ūkio politika (BŽŪP)**, be kita ko, skatinant taikyti ekologines sistemas ir rezultatais grindžiamas išmokų sistemas. Įgyvendindama Biologinės įvairovės strategiją ir strategiją „Nuo ūkio iki stalo“, Komisija atidžiai stebės, ar aprūpinimo maistu saugumo ir ūkininkų pajamų srityse yra daroma pažanga ir ar padėtis gerėja. Komisija užtikrins, kad BŽŪP strateginiai planai būtų vertinami pagal griežtus klimato ir aplinkos kriterijus ir kad valstybės narės nacionaliniu lygmeniu nustatytų aiškias atitinkamų Biologinės įvairovės

³⁰ Į Buveinių ir Paukščių direktyvas įtrauktų buveinių ir rūšių.

strategijoje ir strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ iškeltų tikslų skaitines vertes. Šiais planais turėtų būti skatinama tvari praktika (pavyzdžiui, tikslusis ūkininkavimas, ekologinis ūkininkavimas, agroekologija, agrarinė miškininkystė, mažo intensyvumo daugiamečiai žolynai) ir griežtesni gyvūnų gerovės standartai.

Pagrindiniai geros žemės ūkio ekosistemų būklės rodikliai yra agrarinio kraštovaizdžio paukščiai ir vabzdžiai, visų pirma apdulkintojai. Jie gyvybiškai svarbūs žemės ūkio gamybai ir mūsų apsirūpinimo maistu saugumui. Nerimą keliantį jų mažėjimą būtina sustabdyti. Kaip nustatyta strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“, Komisija imsis veiksmų **iki 2030 m. 50 proc. sumažinti bendrą cheminių pesticidų naudojimą ir jų keliamą riziką** ir tiek pat sumažinti pavojingesnių pesticidų naudojimą. Šias pastangas papildys visapusiškas ES iniciatyvos dėl apdulkintojų įgyvendinimas³¹. Iki 2020 m. pabaigos Komisija iniciatyvą peržiūrės ir prireikus pasiūlys papildomų priemonių. Kad būtų sukurta erdvės laukiniams gyvūnams, augalams, apdulkintojams ir natūraliems kenkėjų reguliuotojams, **bent į 10 proc. žemės ūkio paskirties žemės turi būti skubiai sugražinti biologine įvairove turtingi kraštovaizdžio elementai**, t. y., *inter alia*, apsauginės juostos, į sėjomainą įtraukti ar neįtraukti pūdymai, gyvatvorės, negamybinės paskirties medžiai, pakopinės pylimų tvorelės ir tvenkiniai. Jie padeda didinti anglies dioksido sekvestraciją, užkerta kelią dirvožemio erozijai ir alinimui, filtruoja orą bei vandenį ir padeda prisitaikyti prie klimato kaitos. Be to, didesnė biologinė įvairovė neretai padeda didinti žemės ūkio produkciją. Valstybės narės 10 proc. ES tikslą turės įgyvendinti savo geografiniu mastu ir užtikrinti buveinių sujungiamumą, visų pirma taikydamos BŽŪP priemones ir BŽŪP strateginius planus, vadovaudamosi strategija „Nuo ūkio iki stalo“ ir įgyvendindamos Buveinių direktyvą. Pažanga siekiant šio tikslo bus nuolat peržiūrima, o prireikus daromos korekcijos, kad netinkamas poveikis biologinei įvairovei, aprūpinimo maistu saugumui ir ūkininkų konkurencingumui būtų sušvelnintas.

Agroekologija gali aprūpinti sveiku maistu ir kartu padėti išlaikyti našumą, didinti dirvožemio derlingumą ir biologinę įvairovę ir mažinti maisto gamybos ekologinį pėdsaką. Visų pirma ekologinis ūkininkavimas atveria dideles galimybes tiek ūkininkams, tiek vartotojams. Šiame sektoriuje kuriamos darbo vietos ir jis yra patrauklus jaunesiems ūkininkams. Be to, ekologinis ūkininkavimas sukuria 10–20 proc. daugiau darbo vietų vienam hektarui nei tradiciniai ūkiai ir kuria pridėtinę vertę žemės ūkio produktams³². Siekiant kuo labiau išnaudoti šį potencialą, **iki 2030 m. bent 25 proc. ES žemės ūkio paskirties žemės turi būti naudojama taikant ekologinio ūkininkavimo metodus**. Komisija parengs Ekologinio ūkininkavimo veiksmų planą, papildysiantį BŽŪP priemones ir padėsiantį valstybėms narėms didinti ekologiškų produktų pasiūlą ir paklausą. Reklaminės kampanijos ir žalieji viešieji pirkimai padės vartotojams įgyti daugiau pasitikėjimo. Įgyvendinant šioje strategijoje ir strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ nustatytus ES masto agroekologinius tikslus, bus atsižvelgiama į skirtingus atskaitos taškus ir padarytos pažangos skirtumus valstybėse narėse.

Pagal kaimo plėtros programas reikėtų aktyviau taikyti agrarinės miškininkystės paramos priemones, nes tai turi didelį potencialą užtikrinti įvairią naudą biologinei įvairovei, žmonėms ir klimatui.

³¹ [ES iniciatyva dėl apdulkintojų](#) (COM(2018) 395).

³² EBPO (2016 m.) [„Farm Management Practices to Foster Green Growth“](#) („Ūkių valdymo praktika žaliosios ekonomikos augimui skatinti“).

Reikia sustabdyti ir **genetinės įvairovės** mažėjimą, be kita ko, sudarant palankesnes sąlygas naudoti tradicines kultūrinių augalų ir rūšių veisles. Tai taip pat būtų naudinga sveikatai, nes mityba būtų įvairesnė ir maistingesnė. Siekdama prisidėti prie kultūrinių augalų tradicinių veislių išsaugojimo ir tausaus naudojimo, Komisija svarsto galimybę peržiūrėti prekybos jais taisykles. Be to, Komisija imsis priemonių, kad būtų paprasčiau įregistruoti augalų veislių sėklas (įskaitant skirtas ekologiniam ūkininkavimui) ir kad tradicinėms bei prie vietos sąlygų prisitaikiusioms veislėms būtų lengviau patekti į rinką.

2.2.3. Žemės užėmimo problemų sprendimas ir dirvožemio ekosistemų atkūrimas

Dirvožemis – viena kompleksiškiausių ekosistemų. Tai atskira buveinė, kurioje gyvena nepaprastai įvairūs organizmai, reguliuojantys ir kontroliuojantys pagrindines ekosistemines paslaugas, tokias kaip dirvožemio derlingumas, maisto medžiagų apykaita ir klimato reguliavimas. **Dirvožemis yra be galo reikšmingas neatsinaujinantis išteklius**, kurio vaidmuo gyvybiškai svarbus žmonių sveikatai ir ekonominei gerovei, taip pat maisto ir naujų vaistų gamybai.

ES dirvožemio degradacija daro didelį poveikį aplinkai ir ekonomikai. Pagrindinės priežastys, dėl kurių susidarė tokia padėtis, be kita ko, yra prastas žemės valdymas, pavyzdžiui, miškų naikinimas, pernelyg didelis nuganymas, netvari ūkininkavimo ir miškininkystės praktika, statybos veikla ir dirvožemio sandarinimas³³. Nepaisant to, kad pastaruoju metu su dirvožemio sandarinimu susiję procesai lėtėjo, dėl žemės užėmimo ir žemės driekos derlingų dirvožemių netenkama ir toliau³⁴. Dirvožemio erozijos ir jame esančios organinės anglies praradimo poveikis darosi vis akivaizdesnis, nes jį aštrina ir klimato kaita. Dykumėjimas taip pat kelia vis didesnę grėsmę ES³⁵.

Todėl itin svarbu sustiprinti pastangas siekiant **apsaugoti dirvožemio derlingumą, sumažinti jo eroziją ir padidinti jo organinės medžiagos kiekį**. Tai turėtų būti daroma taikant tvaraus dirvožemio valdymo praktiką, be kita ko, pagal BŽŪP. Be to, reikia nemažai nuveikti, kad būtų nustatytos užteršto dirvožemio vietos, atkurtas nualintas dirvožemis, apibrėžtos jo geros ekologinės būklės sąlygos ir atkūrimo tikslai, taip pat pagerinta dirvožemio kokybės stebėseną.

Siekdama visapusiškai spręsti šiuos klausimus ir padėti įvykdyti ES ir tarptautinius įsipareigojimus dėl žemės būklės neblogėjimo, Komisija 2021 m. atnaujins **ES dirvožemio apsaugos teminę strategiją**³⁶. Šios problemos bus nagrinėjamos ir **Nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos veiksmų plane**, kurį Komisija priims 2021 m. Dirvožemio sandarinimo ir užterštų urbanistinių dykrų atkūrimo uždaviniai bus sprendžiami būsimoje Darniai apstatytos aplinkos strategijoje. Programoje „Europos horizontas“ numatytos **geros dirvožemio būklės ir maisto srities misijos**³⁷ tikslas – parengti sprendimus gerai dirvožemio būklei ir funkcijoms atkurti.

³³ Europos aplinkos agentūra (2019 m.), [„EAA signalai 2019. Žemė ir dirvožemis Europoje“](#).

³⁴ Europos aplinkos agentūra ir Šveicarijos federalinis aplinkos biuras (FOEN) (2016 m.), [„Miestų driekia Europoje“](#).

³⁵ Europos Audito Rūmai (2018 m.), [„Kova su dykumėjimu ES: didėjanti grėsmė, kuriai sumažinti reikia imtis daugiau veiksmų“](#), Specialioji ataskaita Nr. 33/2018.

³⁶ [Dirvožemio apsaugos teminė strategija](#), COM(2006) 231.

³⁷ Programos „Europos horizontas“ misijos sritis, skirta [gerai dirvožemio būklei ir maistui](#).

2.2.4. Miškų ploto didinimas ir jų būklės bei atsparumo gerinimas

Miškų vaidmuo biologinei įvairovei milžiniškas: jie reguliuoja klimatą ir vandenį, teikia maistą, vaistus ir medžiagas, kaupia ir saugo anglies dioksidą, stabilizuoja dirvožemį ir valo orą bei vandenį. Be to, miškai suteikia galimybę ilsėtis gamtos prieglobstyje ir įgyti žinių apie gamtą. Miškininkams tenka svarbus vaidmuo užtikrinant tvarią miškotvarką ir atkuriant bei palaikant miškų biologinę įvairovę.

ES turi ne tik griežtai saugoti visus Sąjungoje likusius pirmąkartinius miškus ir sengires, bet ir **didinti miškų plotą ir gerinti jų kokybę bei atsparumą**, visų pirma gaisrams, sausroms, kenkėjams, ligoms ir kitoms grėsmėms, kurios gali padidėti dėl klimato kaitos. Kad išlaikytų savo funkciją palaikyti biologinę įvairovę ir švelninti klimato kaitą, visi miškai turi būti geros būklės. Atsparesni miškai gali padėti kurti atsparesnę ekonomiką. Jiems tai pat tenka reikšmingas vaidmuo teikiant paslaugas ir tiekiant medžiagas bei produktus, kurie itin svarbūs žiedinei bioekonomikai.

Kad tai būtų pasiekta, Komisija 2021 m. pasiūlys specialią **ES miškų strategiją**, atitinkančią mūsų didesnius biologinės įvairovės ir poveikio klimatui neutralizavimo siekius. Joje bus pateiktas veiksmų planas, kaip **ES iki 2030 m. pasodinti bent 3 mlrd. papildomų medžių**, visapusiškai laikantis ekologinių principų. Taip bus sukurta nemažai darbo galimybių, susijusių su sėklų rinkimu ir auginimu, sėjinukų sodinimu ir priežiūra jiems augant. Sodinti medžius ypač naudinga miestuose, o kaimo vietovėse tai gali puikiai derėti su agrarine miškininkyste, kraštovaizdžio elementais ir anglies dioksido sekvestracijos didinimu. Tuo pat metu Komisija toliau bendradarbiaus su valstybėmis narėmis siekdama užtikrinti, kad ES būtų pakankamai pasirengusi užkirsti kelią dideliems miškų gaisrams, dėl kurių gali būti padaryta didelė žala miškų biologinei įvairovei, ir į juos reaguoti.

Miškų įveisimas, miškų atkūrimas ir medžių sodinimas, kuriais siekiama prisidėti prie biologinės įvairovės ir ekosistemų atkūrimo, bus skatinamas pasitelkiant BŽŪP strateginius planus ir sanglaudos politikos fondus. Naujoji **Europos miestų žalinimo platforma**³⁸ taip pat sudarys palankesnes sąlygas miestuose sodinti medžius, be kita ko, pagal programą LIFE.

Miškų plotai, kuriems taikomi valdymo planai, turėtų apimti visus tvarkomus valstybinius miškus ir didesnę skaičių privačių miškų, taip pat reiktų toliau taikyti ir vystyti biologinei įvairovei palankią praktiką, pavyzdžiui, gamtiškąją miškininkystę. Siekdama prie to prisidėti, Komisija parengs gaires dėl biologinei įvairovei palankios miškų įveisimo, miškų atkūrimo ir gamtiškosios miškininkystės praktikos. Kartu bus rengiama naujoji ES miškų strategija.

Kad būtų galima susidaryti aiškesnį vaizdą apie Europos miškų būklę, Komisija, bendradarbiaudama su kitais duomenų teikėjais, toliau plėtos **Europos miškų informacinę sistemą**. Tai padės atlikti naujausius Europos miškų būklės vertinimus ir susieti visas ES miškų duomenų internetines platformas. Be to, ji sudarys ES miškų strategijos dalį.

³⁸ Žr. 2.2.8 skirsnį.

2.2.5. Visoms šalims naudingi energijos gamybos sprendimai

Siekiant neutralizuoti poveikį klimatui, taip pat užtikrinti ES atsigavimą po COVID-19 krizės ir ilgalaikį klestėjimą, nepaprastai svarbu mažinti energetikos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro. Kovoje su klimato kaita ir biologinės įvairovės nykimu bus labai svarbi tvaresniais būdais gaunama atsinaujinančioji energija. ES teiks pirmenybę visoms šalims naudingiems sprendimams, pavyzdžiui, vandenynų energijos technologijoms ir jūros vėjo elektrinėms, kurios sudaro sąlygas atkurti žuvų išteklius, saulės elektrinėms, kurios užtikrina biologinei įvairovei palankią dirvožemio dangą, taip pat tvariai bioenergijai.

Siekiant sumažinti riziką klimatui ir aplinkai, kylančią dėl didėjančio tam tikrų bioenergijos išteklių naudojimo, į persvarstytą Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą³⁹ įtraukti griežtesni tvarumo kriterijai. Joje taip pat skatinama pereiti prie pažangiųjų biodegalų, pagamintų iš liekanų ir pakartotinai naudoti ir perdirbti netinkamų atliekų. Šis principas ir toliau turėtų būti taikomas visų rūšių bioenergijai. Energijai gaminti turėtų būti naudojama kuo mažiau nesupjaustytų medžių ir maistinių bei pašarinių kultūrų, nepriklausomai nuo to, ar jie auginami ES, ar importuojami.

Kad geriau suprastų ir stebėtų galimą riziką klimatui ir biologinei įvairovei, **Komisija atlieka biomasės pasiūlos bei paklausos ES ir pasaulyje** ir su tuo susijusio tvarumo vertinimą⁴⁰. Siekdama didesnio užmojo tikslo apsaugoti ir atkurti miškų ekosistemas, Komisija iki 2020 m. pabaigos paskelbs šio tyrimo apie miško biomasės naudojimą energijai gaminti rezultatus. Į juos bus atsižvelgta Komisijai formuojant politiką, be kita ko, 2021 m. peržiūrint ir prireikus tikslinant Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos, Apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos ir Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (LULUCF) reglamento užmojų mastą.

Laikydamosi Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos, Komisija 2021 m. taip pat parengs veiklos gaires dėl **naujų energijai gaminti naudojamoms miško biomasės tvarumo kriterijų**⁴¹. Be to, 2021 m. ji peržiūrės duomenis apie biodegalus, kuriems būdinga didelė netiesioginio žemės paskirties keitimo rizika, ir nustatys laipsniško jų atsisakymo iki 2030 m. trajektoriją.

Bendras tikslas – užtikrinti, kad ES bioenergijos reglamentavimo sistema atitiktų didesni užmojų, kuris nustatytas Europos žaliajame kurse.

2.2.6. Geros jūrų ekosistemų aplinkos būklės atkūrimas

Atkurtos ir tinkamai apsaugotos jūrų ekosistemas pakrančių bendruomenėms ir visai ES užtikrina didelę socialinę bei ekonominę naudą ir naudą sveikatai. Būtinybė imtis ryžtingesnių veiksmų yra dar opesnė, nes jūrų ir pakrančių ekosistemų biologinės įvairovės nykimo problemą smarkiai aštrina visuotinis atšilimas⁴².

Siekiant geros jūrų ekosistemų aplinkos būklės (be kita ko, nustatant griežtai saugomas teritorijas) reikia atkurti daug anglies turinčias ekosistemas ir svarbias žuvų nerštavietes

³⁹ [Direktyva \(ES\) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energija.](#)

⁴⁰ [JRC atliekamo biomasės vertinimo tyrimas.](#)

⁴¹ Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos (ES) 2018/2001 29 straipsnis.

⁴² Žr., pavyzdžiui, Tarpvyriausybines klimato kaitos komisijos 2019 m. [specialiąją ataskaitą dėl vandenyno ir kriosferos keičiantis klimatui.](#)

bei jauniklių augimo vietas. Kai kurie šiandieniniai jūrų naudojimo būdai kelia pavojų aprūpinimo maistu saugumui, žvejų pragyvenimo šaltiniams ir žvejybos bei jūrų gėrybių sektoriams. **Jūrų išteklių turi būti žvejojami tausiai, o neteisėta praktika – visiškai netoleruojama.** Todėl labai svarbu visapusiškai įgyvendinti ES bendrą žuvininkystės politiką, Jūrų strategijos pagrindų direktyvą ir Paukščių ir Buveinių direktyvas.

Taikant ekosisteminį valdymo metodą pagal ES teisės aktus⁴³, sumažės neigiamas žvejybos, gavybos ir kitokios žmonių veiklos poveikis, visų pirma pažeidžiamoms rūšims ir jūros dugno buveinėms. Siekiant šio tikslo, į **nacionalinius jūrinių teritorijų planus**, kuriuos valstybės narės turi parengti 2021 m., turėtų būti siekiama įtraukti visus jūrų sektorius ir veiklą, taip pat teritorines išsaugojimo ir valdymo priemones⁴⁴. Be to, Komisija iki 2021 m. pasiūlys **naują žvejybos išteklių išsaugojimo ir jūrų ekosistemų apsaugos veiksmų planą**. Prireikus bus nustatyta priemonių, ribosiančių biologinei įvairovei (įskaitant jūros dugną) didžiausią žalą darančių žvejybos įrankių naudojimą. Komisija taip pat svarstys, kaip suderinti dugną liečiančių žvejybos įrankių naudojimą su biologinės įvairovės tikslais, nes šiuo metu tai didžiausią žalą jūros dugnui daranti veikla. Tai turi būti padaryta sąžiningai ir teisingai visų atžvilgiu. Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas taip pat turėtų remti perėjimą prie selektyvesnių ir mažiau žalingų žvejybos būdų.

Geros būklės žuvų išteklių yra labai svarbūs ilgalaikiam žvejų klestėjimui ir mūsų vandenynų bei biologinės įvairovės sveikatai. Todėl dar svarbiau, kad mirtingumas dėl žvejybos išliktų toks arba sumažėtų tiek, kad būtų užtikrinamas **didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio lygis** arba kad jis nebūtų viršijamas. Tai padės užtikrinti sveikoms žuvų išteklių populiacijoms būdingą pasiskirstymą pagal amžių ir dydį.

Taip pat būtina sustabdyti **gresiančių išnykti rūšių priegaudą** arba ją sumažinti tiek, kad jos galėtų visiškai atsikurti. Tas pats pasakytina ir apie rūšis, kurių išsaugojimo būklė bloga ar kurių aplinkos būklė nėra gera. Maža to, kitų rūšių⁴⁵ priegauda turi būti sustabdyta arba, jei tai neįmanoma, kuo labiau sumažinta, kad nekiltų grėsmė jų išsaugojimo būklei. Tam reikia efektyviau rinkti duomenis apie visų pažeidžiamų rūšių priegaudą.

Be to, remiantis patikimiausiomis turimomis mokslinėmis rekomendacijomis ir laikantis aiškiai apibrėžtų išsaugojimo tikslų, visose saugomose jūrų teritorijose turi būti nustatytos **žvejybos valdymo priemonės**.

2.2.7. *Gėlo vandens ekosistemų atkūrimas*

ES vandens srities teisinė sistema yra plataus užmojo, tačiau jos įgyvendinimas atsilieka, be to, turi būti paspartintas jos vykdymo užtikrinimas⁴⁶. Visų pirma daugiau pastangų turi būti dedama **gėlo vandens ekosistemoms ir natūralioms upių funkcijoms atkurti**, kad būtų pasiekti Vandens pagrindų direktyvos tikslai. Tai galima padaryti pašalinant arba pakoreguojant kliūtis, trukdančias praplauti migruojančioms žuvims, ir pagerinant

⁴³ Bendra žuvininkystės politika, [Jūrų strategijos pagrindų direktyva](#) (2008/56/EB) ir [Jūrinių teritorijų planavimo direktyva](#) (2014/89/ES).

⁴⁴ Komisija ne vėliau kaip iki 2022 m. kovo mėn. pateiks Jūrinių teritorijų planavimo direktyvos įgyvendinimo (įskaitant ekosisteminio valdymo taikymą) ataskaitą.

⁴⁵ Saugomų pagal tarptautinę ir ES teisę.

⁴⁶ [ES vandens teisės aktu tinkamumo patikra](#) (SWD(2019) 439); [Miesto nuotekų valymo direktyvos vertinimas](#) (SWD(2019) 700).

vandens bei nuosėdų srautą. Siekiant, kad tai taptų realybe, **iki 2030 m.**, visų pirma pašalinus nereikalingas kliūtis ir atkūrus salpas bei šlapynes, **bus sudarytos sąlygos laisvai tekėti ne mažiau kaip 25 000 km upių**⁴⁷. 2021 m. Komisija, konsultuodamasi su visomis atitinkamomis valdžios institucijomis⁴⁸, parengs technines gaires ir valstybėms narėms teiks pagalbą, skirtą padėti joms nustatyti atitinkamas vietas ir sutelkti finansavimą. Valstybių narių valdžios institucijos turėtų peržiūrėti vandens ėmimo ir užtvėnkimo leidimus, kad ne vėliau kaip iki 2027 m. būtų užtikrintas gamtosauginis debitas ir būtų atkurta gera visų paviršinių vandenių būklė arba potencialas ir gera visų požeminių vandenių būklė, kaip reikalaujama Vandens pagrindų direktyvoje⁴⁹. Šiuo tikslu Komisija iki 2023 m. valstybėms narėms suteiks jų priemonėms skirtą techninę paramą.

Apskritai, didelės investicijos į upių ir salpų atkūrimą⁵⁰ gali suteikti didelį ekonominį postūmį atkūrimo sektoriui ir vietos socialinei bei ekonominei veiklai, pavyzdžiui, turizmui ir rekreacijai. Kartu šiomis investicijomis galima pagerinti vandens reguliavimą, apsaugą nuo potvynių, žuvų jauniklių buveines ir taršos maisto medžiagomis šalinimą.

2.2.8. Miestų ir priemiestinių teritorijų žalinimas

Žaliosios miesto erdvės – nuo parkų ir sodų iki žaliųjų stogų ir miestų ūkių – teikia žmonėms įvairiausios naudos. Jos taip pat atveria verslo galimybių ir teikia prieglobstį gamtai. Jos mažina oro, vandens ir triukšmo taršą, apsaugo nuo potvynių, sausrų ir karščio bangų bei palaiko žmonių ir gamtos ryšį⁵¹.

Neseniai dėl COVID-19 pandemijos įvestos izoliavimo priemonės parodė, kaip **žaliosios miesto erdvės svarbios mūsų fizinei ir psichinei gerovei**. Nors kai kurių žaliųjų miesto erdvių apsauga pagerėjo⁵², dažnai žaliosios erdvės pralaimi konkurencinę kovą dėl žemės, nes miestų teritorijose gyvenančių gyventojų dalis ir toliau didėja.

Šia strategija siekiama šias tendencijas pakeisti ir sustabdyti miestų žaliųjų ekosistemų nykimą. Sveikų ekosistemų puoselėjimas, žaliosios infrastruktūros kūrimas ir **gamtos procesais pagrįsti sprendimai** turėtų būti sistemingai integruojami į miestų planavimą, įskaitant viešųjų erdvių, infrastruktūros ir pastatų bei jų aplinkos projektavimą.

Siekdama, kad gamta būtų gražinama į miestus, o bendruomenių veiksmai sulauktų pripažinimo, Komisija ragina ne mažiau kaip 20 000 gyventojų turinčius Europos miestus iki 2021 m. pabaigos parengti plataus užmojo **miestų žalinimo planus**. Juose turėtų būti numatytos priemonės, kaip miestuose sukurti biologine įvairove pasižymintį ir lengvai prieinamą mišką, parkus ir sodus; miestų ūkius; žaliuosius stogus ir sienas; medžiais apaugusias gatves; miestų pievas ir gyvatvoves. Juose taip pat turėtų būti numatyta, kaip gerinti žaliųjų erdvių jungtis, atsisakyti pesticidų naudojimo, apriboti pernelyg didelį žaliųjų miesto erdvių šienavimą ir kitą biologinei įvairovei žalingą praktiką. Tokiuose planuose galėtų būti derinamos politikos, reguliavimo ir finansinės priemonės.

⁴⁷ 25 000 km tikslas grindžiamas Komisijos vertinimu, ką įmanoma pasiekti ES iki 2030 m.

⁴⁸ Gairėse bus atsižvelgta į įvairius klausimus, įskaitant hidroenergijos gamybos, potvynių valdymo, vandens tiekimo, žemės ūkio ir tinkamumo laivybai.

⁴⁹ Šios priemonės turėtų būti planuojamos 3-iajame upių baseinų valdymo plane, kurį pagal Vandens pagrindų direktyvą valstybės narės turi priimti 2021 m.

⁵⁰ [ES vandens teisės aktu tinkamumo patikra](#) (SWD(2019) 439).

⁵¹ [projektas „EnRoute“](#).

⁵² 11 000 „Natura 2000“ teritorijų, arba iš viso 15 proc. viso tinklo „Natura 2000“ ploto, yra bent iš dalies arba visiškai miestuose.

Siekdama palengvinti šį darbą, 2021 m. Komisija pagal naują „Žaliojo miesto susitarimą“⁵³ su miestais ir merais įsteigs **ES miestų žalinimo platformą**. Tai bus daroma glaudžiai koordinuojant veiklą su Europos merų pakto veikla. Miestų žalinimo planai atliks pagrindinį vaidmenį renkant 2023 m. Europos žaliosios sostinės ir 2022 m. Europos „Žaliojo lapo“ apdovanojimo nugalėtojus.

Komisija padės valstybėms narėms ir vietos bei regionų valdžios institucijoms parengdama technines gaires ir padėdama sutelkti finansavimą bei stiprinti gebėjimus. Ji taip pat šiuos tikslus įtrauks į **Europos klimato paklą**.

2.2.9. Taršos mažinimas

Tarša yra pagrindinis biologinės įvairovės nykimo veiksnys ir neigiamai veikia mūsų sveikatą bei aplinką. Nors ES turi tvirtą taršos mažinimo teisinę sistemą, pastangų turi būti dedama dar daugiau. Biologinė įvairovė kenčia nuo į aplinką patenkančių maisto medžiagų, cheminių pesticidų, vaistų, pavojingųjų cheminių medžiagų, komunalinių ir pramoninių nuotekų bei kitų atliekų, įskaitant šiukšles ir plastikus. Visa tai turi būti sumažinta.

Įgyvendindama savo nulinės taršos tikslą, kuriuo siekiama sukurti aplinką be toksinių medžiagų, Komisija pasiūlys naują ES cheminių medžiagų strategiją tvarumui užtikrinti ir **Nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos veiksmų planą**.

Komisija taip pat skatins siekti, kad nebūtų jokios taršos azoto ir fosforo srautais iš trąšų, ir tuo tikslu, nepabloginant dirvožemio derlingumo, bent 50 proc. sumažinti maisto medžiagų išplovimą. Dėl to **trąšų sunaudojimas sumažės bent 20 proc.** To bus pasiekta visapusiškai įgyvendinant atitinkamus aplinkos ir klimato teisės aktus ir užtikrinant jų vykdymą, drauge su valstybėmis narėmis nustatant, kiek reikia sumažinti maisto medžiagų apkrovą, kad būtų pasiekti šie tikslai, taikant subalansuoto tręšimo ir tvaraus maisto medžiagų valdymo praktiką ir geriau kontroliuojant azoto ir fosforo kiekį per visą jų gyvavimo ciklą. Šiuo tikslu Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, 2022 m. parengs Integruoto maisto medžiagų valdymo veiksmų planą. Strategija „Nuo ūkio iki stalo“ bus sprendžiamas pesticidų naudojimo ir rizikos mažinimo klausimas ir skatinama plačiau įgyvendinti integruotąją kenkėjų kontrolę⁵⁴. Todėl bus **rimčiau atliekamas pesticidų rizikos aplinkai vertinimas**. Plastikų keliamą problemą visų pirma sprendžiama įgyvendinant ES plastikų strategiją⁵⁵ ir naująjį Žiedinės ekonomikos veiksmų planą⁵⁶.

Komisija parengs **rodiklių rinkinį, padėsiantį laipsniškai mažinti taršą**, ir nustatys pradines vertes, kad būtų galima stebėti pažangą. Jūrą teršiančių šiukšlių ir povandeninio triukšmo problemos jau sprendžiamos pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą.

2.2.10. Kova su invazinėmis svetimomis rūšimis

Dėl invazinių svetimų rūšių pastangos apsaugoti ir atkurti gamtą gali nueiti perniek. Daug invazinių svetimų rūšių ne tik daro didelę žalą gamtai ir ekonomikai, bet ir

⁵³ „Žaliojo miesto susitarimas“.

⁵⁴ [Tausiojo pesticidų naudojimo direktyva](#) (2009/128/EB).

⁵⁵ [Europinė plastikų žiedinėje ekonomikoje strategija](#) (COM(2018) 28).

⁵⁶ [Naujas žiedinės ekonomikos veiksmų planas, kuriuo siekiama švaresnės ir konkurencingesnės Europos](#) (COM(2020) 98).

prisideda prie infekcinių ligų protrūkių bei plitimo, taip keldamos grėsmę žmonėms ir laukinei gamtai⁵⁷. Pastaraisiais metais invazinių svetimų rūšių į aplinką patenka vis daugiau. Iš 1 872 rūšių, kurios šiuo metu Europoje laikomos nykstančiomis, 354 rūšims išnykimo grėsmę kelia invazinės svetimos rūšys. Jei nebus imtasi veiksmingų kontrolės priemonių, invazijos lygis ir jos keliamas rizika mūsų gamtai ir sveikatai toliau didės.

Taip pat turi būti paspartintas **ES invazinių svetimų rūšių reglamento**⁵⁸ ir kitų atitinkamų teisės aktų bei tarptautinių susitarimų įgyvendinimas. Taip turėtų būti siekiama kuo labiau sumažinti ir, jei įmanoma, panaikinti svetimų rūšių introdukciją ir įsitvirtinimą ES aplinkoje. Tikslas bus valdyti įsitvirtinusias invazines svetimias rūšis ir **50 proc. sumažinti į Raudonąją knygą įrašytų rūšių, kurioms jos kelia grėsmę, skaičių**⁵⁹.

Pagrindiniai ES gamtos atkūrimo plano įsipareigojimai iki 2030 m.

1. 2021 m. pasiūlyti teisiškai privalomus ES gamtos atkūrimo tikslus, prieš tai įvertinus jų poveikį. Iki 2030 m. atkurti didelius plotus nualintų daug anglies turinčių ekosistemų; užtikrinti, kad neblogėtų buveinių ir rūšių apsaugos tendencijos ir būklė ir bent 30 proc. apsaugos būklė būtų gera arba bent jau būtų pastebima teigiama tendencija.
2. Pakeisti apdulkintojų populiacijos mažėjimo tendenciją.
3. Cheminių pesticidų riziką ir naudojimą sumažinti 50 proc., pavojingesnių pesticidų naudojimą taip pat sumažinti 50 proc.
4. Užtikrinti, kad bent 10 proc. žemės ūkio paskirties žemės sudarytų biologine įvairove turtingi kraštovaizdžio elementai.
5. Bent 25 proc. žemės ūkio paskirties žemės valdyti pagal ekologinio ūkininkavimo principus ir žymiai dažniau taikyti agroekologinę praktiką.
6. Visapusiškai laikantis ekologinių principų ES pasodinti tris milijardus naujų medžių.
7. Padaryti didelę pažangą atkuriant užterštą dirvožemį.
8. Atkurti sąlygas laisvai tekėti bent 25 000 km upių.
9. 50 proc. sumažinti į Raudonąją knygą įtrauktų rūšių, kurioms kelia grėsmę invazinės svetimos rūšys, skaičių.
10. Maisto medžiagų išplovimą iš trąšų sumažinti 50 proc. ir todėl naudoti bent 20 proc. mažiau trąšų.
11. Miestuose, kuriuose gyvena bent 20 000 gyventojų, turėti plataus užmojo miesto žalinimo planą.
12. Jautriose teritorijose, pvz., ES miestų žaliosiose zonose, nenaudoti jokių cheminių pesticidų.
13. Smarkiai sumažinti neigiamą poveikį pažeidžiamoms rūšims ir buveinėms, įskaitant poveikį jūros dugnei dėl žvejybos ir gavybos veiklos, kad būtų pasiekta gera aplinkos būklė.
14. Panaikinti rūšių priegaudą arba ją sumažinti iki tokio lygio, kad rūšys galėtų atsikurti ir jas būtų galima išsaugoti.

⁵⁷ Žr., pavyzdžiui, Hulme P. (2014). „[Invasive species challenge the global response to emerging diseases](#)“ („Invazinės rūšys kelia pavojų pasaulio atsakui į naujas ligas“), *Trends in parasitology* (2014) Vol. 30, Issue 6; Duscher ir kt. (2017).

⁵⁸ [Reglamentas \(ES\) 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių.](#)

⁵⁹ [Tarptautinės gamtos apsaugos sąjungos „Raudonoji knyga“](#) (IUCN).

3. SAŁYGŲ TRANSFORMACINIAMS POKYČIAMS SUDARYMAS

3.1. Nauja valdymo sistema

Šiuo metu ES nėra išsamios valdymo sistemos, kuria remiantis būtų galima valdyti biologinės įvairovės srities įsipareigojimų, dėl kurių susitarta nacionaliniu, Europos ar tarptautiniu lygmeniu, įgyvendinimą. Siekdama užpildyti šią spragą, Komisija įdiegs naują **Europos biologinės įvairovės valdymo sistemą**. Tai padės struktūriškai išdėstyti prievoles ir įsipareigojimus ir sukurti veiksmų gaires, padėsiančias juos įgyvendinti.

Šioje naujoje sistemoje Komisija įdiegs stebėsenos ir peržiūros mechanizmą. Į mechanizmą bus įtrauktas **aiškus sutartų rodiklių rinkinys** – juo remiantis bus galima reguliariai vertinti daromą pažangą ir prireikus imtis taisomųjų veiksmų. Šio mechanizmo duomenys bus naudojami aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūrai ir Europos semestru.

Naujoji valdymo sistema užtikrins, kad visi susiję subjektai jaustų bendrą atsakomybę ir pareigą už ES biologinės įvairovės įsipareigojimų įgyvendinimą. Ji padės stiprinti administracinius gebėjimus, didinti skaidrumą, vesti suinteresuotųjų subjektų dialogą ir įgyvendinti dalyvaujamojo valdymo įvairiais lygmenimis.

2023 m. Komisija įvertins šio metodo pažangą ir tinkamumą ir apsvarstys, ar reikia nustatyti teisiškai privalomą valdymo sistemą.

3.2. Spartesnis ES aplinkos teisės aktų įgyvendinimas ir jų vykdymo užtikrinimas

Visi aplinkos teisės aktai yra priklausomi nuo tinkamo įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo. Per pastaruosius 30 metų ES sukūrė tvirtą teisės aktų sistemą, skirtą gamtiniam kapitalui apsaugoti ir atkurti. Tačiau iš naujausių vertinimų matyti, kad nors teisės aktai savo paskirtį atitinka, praktinis jų įgyvendinimas turi trūkumų⁶⁰. To pasekmės biologinei įvairovei yra dramatiškos ir dėl to patiriama didelių ekonominių išlaidų⁶¹. **Todėl šios strategijos pagrindas yra visiškai ES aplinkos teisės aktų įgyvendinimas ir vykdymo užtikrinimas** ir, kad tai būtų pasiekta, prioritetą reikės skirti politinei paramai ir finansiniams bei žmogiškiesiems ištekliams.

Įgyvendinant Paukščių ir Buveinių direktyvas daugiausia dėmesio bus skiriama **tinklo „Natura 2000“ užbaigimui**, veiksmingam visų teritorijų valdymui, rūšių apsaugos nuostatomis ir rūšims bei buveinėms, kurių būklė prastėja. Komisija taip pat užtikrins, kad su aplinka susiję teisės aktai, darantys poveikį biologinei įvairovei⁶², būtų geriau įgyvendinami ir geriau užtikrinamas jų vykdymas, o prireikus peržiūrimi ir keičiami.

Glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir Europos aplinkosaugos agentūrų tinklais, inspektorais, auditoriais, policija, prokurorais ir teisėjais, Komisija sieks **gerinti atitikties užtikrinimą**.

⁶⁰ Žr. 2015 m. [ES gamtos būklės ataskaitą](#) (COM(2015) 219).

⁶¹ [Vertinama, kad neįgyvendinimo sąnaudos per metus atsieina 50 mlrd. EUR.](#)

⁶² Tokie kaip direktyvos dėl poveikio aplinkai vertinimo (2014/52/ES), dėl strateginio poveikio aplinkai vertinimo (2001/42/EB), dėl atsakomybės už žalą aplinkai (2004/35/EB) ir dėl nusikaltimų aplinkai (2008/99/EB).

Be to, Komisija remia pilietinės visuomenės, kaip atitikties sergėtojos, vaidmenį ir bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad asmenims ir NVO būtų sudarytos geresnės sąlygos kreiptis į nacionalinius teismus aplinkosaugos klausimais. Be to, ji pasiūlys **persvarstyti Orhuso reglamentą**⁶³ siekiant išplėsti NVO pozicijas.

3.3. Veiklos integravimas ir visos visuomenės įtraukimas

3.3.1. Verslas – už biologinę įvairovę

Vadovaujantis šios strategijos partnerystės dvasia visos ekonomikos ir visuomenės dalys turės atlikti savo vaidmenį. Pramonė ir verslas ne tik daro poveikį gamtai, bet ir kuria svarbias inovacijas, partnerystes ir ekspertines žinias, kurios gali padėti spręsti biologinės įvairovės nykimo problemą.

Siekdama užtikrinti, kad į verslo strategijas būtų visapusiškai įtraukti aplinkos ir socialiniai interesai, 2021 m. Komisija pateiks naują **tvaraus įmonių valdymo** iniciatyvą. Šia iniciatyva, kuri gali būti pateikta kaip pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, įmonės proporcingai jų dydžiui bus įpareigojamos rūpintis žmogaus teisių ir aplinkos klausimais ir atlikti deramus patikrinimus visoje ekonominės vertės grandinėje⁶⁴. Tai padės užtikrinti, kad akcininkų ir suinteresuotųjų subjektų interesai būtų visiškai suderinti su šioje strategijoje nustatytais tikslais. Be to, 2020 m. Komisija pradėjo įmonių ataskaitų teikimo prievolių pagal **Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvą**⁶⁵ peržiūrą siekdama, kad atskleidžiama nefinansinė informacija, įskaitant informaciją apie aplinkosaugos aspektus, pavyzdžiui, biologinę įvairovę, būtų didesnės apimties ir kokybiškesnė.

Naudodamasi esamomis platformomis⁶⁶ ir semdamasi įkvėpimo iš nesenų iniciatyvų⁶⁷ Komisija padės sukurti **Europos verslo už biologinę įvairovę** judėjimą bei užtikrins, kad šis judėjimas taptų neatsiejama Europos klimato pakto dalimi. Ypatingas dėmesys bus skiriamas priemonėms, kuriomis skatinama diegti gamtos procesais pagrįstus sprendimus ir šalinamos tai daryti trukdančios kliūtys, nes šie sprendimai ne tik gali atverti didelių verslo ir užimtumo galimybių įvairiuose sektoriuose⁶⁸, bet ir yra labai svarbūs kuriant ekonominiams ar visuomenės poreikiams patenkinti reikalingas nuo gamtos priklausomas inovacijas.

3.3.2. Investicijos, kainodara ir apmokestinimas

Biologinės įvairovės nykimui sustabdyti ir ekosistemoms atkurti reikės didelių viešųjų ir privačiųjų investicijų tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmeniu. Tai reiškia, kad reikės kuo geriau pasinaudoti visomis atitinkamomis ES programomis ir finansavimo priemonėmis. Siekdama užtikrinti, kad ES finansavimas būtų skiriamas biologinei įvairovei palankioms investicijoms remti, Komisija, *inter alia*, tinkamai naudodama ES

⁶³ <https://ec.europa.eu/environment/aarhus/>.

⁶⁴ „Study on due diligence requirements through the supply chain – Final Report“ („Deramo tikrinimo reikalavimų visoje tiekimo grandinėje tyrimas. Galutinė ataskaita“).

⁶⁵ [Direktyva 2014/95/ES, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2013/34/ES nuostatos dėl tam tikrų didžiųjų įmonių ir grupių nefinansinės ir įvairovės informacijos atskleidimo.](#)

⁶⁶ Kaip antai ES verslo ir biologinės įvairovės platforma „EU Business @ Biodiversity Platform“ (B@B).

⁶⁷ Žr., pavyzdžiui, iniciatyvas „Business for Nature“ arba „One Planet Business for Biodiversity“.

⁶⁸ BenDor T. ir kt. (2015), [„Estimating the Size and Impact of the Ecological Restoration Economy“](#) („Gamtos atkūrimo ekonomikos dydžio ir poveikio vertinimas“).

taksonomijoje nustatytus kriterijus, sustiprins **palankumo biologinei įvairovei užtikrinimo sistemą**⁶⁹.

Siekiant įgyvendinti tai, kas numatyta šioje strategijoje, įskaitant investavimo į tinklą „Natura 2000“ ir žaliąją infrastruktūrą prioritetus, **gamtai turėtų būti skirta ne mažiau kaip 20 mlrd. EUR per metus**⁷⁰. Tam reikės sutelkti privatųjį ir viešąjį finansavimą tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu⁷¹, be kita ko, pasitelkiant įvairias kitame ilgalaikiame ES biudžete numatytas programas. Be to, atkurta gamta labai padės siekti klimato tikslų, todėl didelė dalis tų klimato politikai skirtų 25 proc. ES biudžeto bus investuota į biologinės įvairovės apsaugą ir gamtos procesais pagrįstų sprendimų kūrimą.

Pagal programą „InvestEU“ bus sukurta speciali gamtinio kapitalo ir žiedinės ekonomikos iniciatyva, pagal kurią per ateinančius 10 metų bus sutelkta bent 10 mlrd. EUR viešojo ir privačiojo sektorių mišraus finansavimo. Gamta ir biologinė įvairovė taip pat yra Europos žaliojo kurso investicijų plano prioritetas. Kad pritrauktų reikiamas investicijas, ES turi užtikrinti ilgalaikį tikrumą investuotojams ir padėti įtvirtinti tvarumą finansų sistemoje. **ES tvaraus finansavimo taksonomija** padės nukreipti investicijas į žaliąją ekonomikos atgaivinimą ir gamtiniais procesais pagrįstų sprendimų diegimą. 2021 m. Komisija pagal Taksonomijos reglamentą⁷² priims deleguotąjį aktą, kuriuo bus nustatytas bendras ekonominės veiklos, kuria labai prisidedama prie biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugos ir atkūrimo, rūšių klasifikatorius. Šias pastangas papildys vėliau šiais metais priimsima **atnaujinta tvaraus finansavimo strategija**, padėsianti užtikrinti, kad finansų sistema padėtų mažinti esamas ir būsimas grėsmes biologinei įvairovei, ir kad joje būtų geriau atspindėta, kaip biologinės įvairovės nykimas paveikia įmonių pelningumą ir ilgalaikes perspektyvas⁷³.

Komisija toliau skatins kurti aplinkos apsaugos sąnaudas, įskaitant susijusias su biologinės įvairovės nykimu, atspindinčias mokesčių sistemas ir kainodarą. Tai turėtų paskatinti nacionalines mokesčių sistemas pertvarkyti taip, kad mokesčių našta būtų susieta ne su darbo jėga, o su tarša, pernelyg pigiai įvertintais ištekliais ir kitu netiesioginiu poveikiu aplinkai. Siekiant užkirsti kelią aplinkos būklės blogėjimui ir atitaisyti padarytą žalą, turi būti taikomi **principai „naudotojas moka“ ir „teršėjas moka“**.

Valdžios institucijų perkamoji galia sudaro 14 proc. ES BVP, todėl ji gali labai prisidėti prie įmonių, kurios investuoja į gamtiniais procesais pagrįstus sprendimus arba prie jų prisideda, produktų ir paslaugų paklausos didinimo. Siekdama išnaudoti šį potencialą, Komisija į siūlomus tolesnius **žaliųjų viešųjų pirkimų** teisės aktus ir gaires įtrauks kriterijus ir stebėseną, kuriais bus skatinama rinktis gamtiniais procesais pagrįstus sprendimus.

⁶⁹ Žr. [„Common framework and guidance documents for biodiversity proofing of the EU budget“](#) („ES biudžeto išlaidų palankumo biologinei įvairovei užtikrinimo bendra sistema ir gairių dokumentai“).

⁷⁰ Išlaidų sąmata grindžiama 2018 m. atliktu [LIFE reglamento poveikio vertinimu](#) (SWD(2018) 292), [ES biologinės įvairovės strategijos iki 2020 m. 2-ojo tikslo įgyvendinimo išlaidų sąmata](#) ir 16-os valstybių narių pagal Buveinių direktyvos 8 straipsnio 1 dalį pateiktais duomenimis. Komisija atnaujins sąmatą, visų pirma remdamasi valstybių narių prioritetinių veiksmų programomis pagal Buveinių direktyvą.

⁷¹ Įskaitant bendrą žemės ūkio politiką, sanglaudos politikos fondus, programą „Europos horizontas“, Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondą, LIFE ir išorės veiksmų fondus.

⁷² Žr. [ES tvarios veiklos taksonomija](#).

⁷³ [„The Nature of Risk - A Framework for Understanding Nature-Related Risk to Business“](#) („Gamtinė rizika. Su gamta susijusios rizikos verslui supratimo pagrindas“) WWF, 2019.

3.3.3. Gamtos vertės matavimas ir integravimas

Biologinės įvairovės klausimai turi būti visais lygmenimis geriau integruoti į visuomeninių ir verslo sprendimų priėmimo procesą. Remdamasi jau atliktu darbu⁷⁴, 2021 m. Komisija parengs metodus, kriterijus ir standartus, kuriais bus apibūdinti esminiai biologinės įvairovės, jos paslaugų, vertybių ir tvaraus naudojimo bruožai.

Kai kurie iš jų bus skirti **gaminių ir organizacijų aplinkosauginiam pėdsakui matuoti**, be kita ko, taikant gyvavimo ciklo metodus ir gamtinio kapitalo apskaitą. Šioje srityje Komisija taip pat remia iniciatyvą sukurti tarptautinę gamtinio kapitalo apskaitą.

3.3.4. Žinių, švietimo ir įgūdžių gerinimas

Kova su biologinės įvairovės nykimu turi būti grindžiama svariais moksliniais duomenimis. Norint surinkti geriausias duomenis ir sukurti geriausias gamtinius procesais pagrįstus sprendimus, labai svarbu investuoti į mokslinius tyrimus, kurti inovacijas ir keistis žiniomis. Pasitelkiant mokslinius tyrimus ir inovacijas galima išbandyti ir atrasti būdus, kaip teikti pirmenybę ne pilkiesiems, o žaliesiems sprendimams, ir taip padėti Komisijai remti investicijas į gamtinius procesais pagrįstus sprendimus, pavyzdžiui, senosios pramonės dominuojamose, mažas pajamas gaunančiose ar nuo nelaimių nukentėjusiose vietovėse.

Pereinant prie žaliosios ekonomikos ir kovojant su biologinės įvairovės nykimu svarbų vaidmenį atliks Nauja įgūdžių darbotvarkė, kurioje sutelktas dėmesys į įvairių sektorių darbuotojų mokymą ir perkvalifikavimą.

Į būsimą programą „Europos horizontas“ bus įtraukta **ilgalaikė strateginė biologinės įvairovės mokslinių tyrimų darbotvarkė**, įskaitant mokslo politikos mechanizmą, kurio paskirtis – pasiūlyti moksliniais tyrimais grindžiamų galimybių vis gerinti biologinės įvairovės srities įsipareigojimų vykdymą, tam skiriant didesnę finansavimą. Programoje „Europos horizontas“ numatytos misijos⁷⁵ labai padės užpildyti žinių spragas ir rasti sprendimų, kaip pagerinti ekosistemų būklę ir kartu jų poveikį žmonių sveikatai.

Kartu Komisija skatins ir padės kurti partnerystes, pavyzdžiui, specialią biologinės įvairovės partnerystę, kuri bus mokslą, politiką ir praktiką jungiantis tiltas ir kuri padės gamtos procesais pagrįstus sprendimus paversti tikrove. Be to, 2020 m. Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su Europos aplinkos agentūra, įsteigs **naują Biologinės įvairovės žinių centrą**. Šis centras: i) stebės ir vertins ES ir jos partnerių daromą pažangą, be kita ko, biologinės įvairovės srities tarptautinių priemonių įgyvendinimo pažangą; ii) puoselės bendradarbiavimą ir partnerystes, pavyzdžiui, klimato ir biologinės įvairovės srities mokslininkų; iii) teiks politikai formuoti reikalingą pagrindžiamąją informaciją. Be to, Komisija skirs didesnę paramą Tarpvyriausybinei mokslinei politinei biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platformai.

Siekdama padėti biologinės įvairovės ir ekosistemų klausimus integruoti į mokyklų, aukštojo mokslo bei profesinio mokymo programas, 2021 m. Komisija pasiūlys Tarybos rekomendaciją dėl bendradarbiavimo **švietimo srityje aplinkos tvarumo klausimais**

⁷⁴ [SWD\(2019\) 305](#).

⁷⁵ Misijos temomis [pritaikymas prie klimato kaitos, įskaitant visuomenės transformaciją, gyvybingi vandenynai, jūros, pakrančių ir vidaus vandenys](#), [neutralaus poveikio klimatui ir pažangūs miestai](#) ir [gera dirvožemio būklė ir maistas](#).

skatinimo. Tai bus gairės mokykloms ir mokytojams, kaip bendradarbiauti mokymo apie biologinę įvairovę klausimais bei keistis patirtimi su kitų valstybių narių mokyklomis ir mokytojais. Komisija taip pat teiks pagalbines medžiagas ir sudarys sąlygas keistis gerąja patirtimi ES mokytojų mokymo programų tinkluose.

4. EUROPOS SAJUNGA – UŽ PLATAUS UŽMOJO VISUOTINĘ BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS DARBOTVARKĘ

Biologinė įvairovė yra ES išorės veiksmų prioritetas ir neatsiejama pastangų siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų dalis. Pasitelkiant ES žaliojo kurso diplomatiją ir būsimus žaliuosius aljansus⁷⁶ ji bus integruojama į dvišalius ir daugiašalius įsipareigojimus. Komisija glaudžiai bendradarbiaus su Europos Parlamentu ir valstybėmis narėmis, kad būtų užtikrinti dideli ES užmojai ir visos pastangos būtų sutelktos pasaulio biologinei įvairovei išsaugoti.

4.1. Pasaulinių užmojų ir įsipareigojimų didinimas

Apsaugoti biologinę įvairovę yra visuotinis iššūkis ir šioje srityje ateinantis dešimtmetis bus lemiamas. Pasaulinės pastangos pagal Jungtinių Tautų biologinės įvairovės konvenciją iš esmės buvo nepakankamos. Negalime sau leisti gamtai skirti tik pusines priemones ar dėti per mažai pastangų.

Turėdama tai omenyje ES yra pasirengusi būti visų pastangų priešakyje – bendradarbiauti su panašiai mąstančiais partneriais **plataus užmojo koalicijoje biologinės įvairovės klausimais**, kad būsimoje 15-ojoje Biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencijoje būtų susitarta dėl plataus užmojo naujos pasaulinės strategijos laikotarpiui po 2020 m.

Šioje strategijoje Komisija siūlo plataus užmojo įsipareigojimus, kuriuos ES galėtų pateikti ant derybų stalo. ES taip pat turėtų remti vyriausybes ir suinteresuotuosius subjektus visame pasaulyje, kad jie gerokai padidintų savo užmojus ir veiksmus.

Komisija siūlo, kad ES užtikrintų, jog į pasaulinę strategiją po 2020 m. būtų įtraukti bent toliau išvardyti elementai:

- bendrieji pasauliniai 2050 m. biologinės įvairovės tikslai, atitinkantys Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir gyvenimo harmonijoje su gamta viziją. Turėtų būti siekiama, kad **iki 2050 m. visos pasaulio ekosistemos būtų atkurtos, atsparios ir tinkamai apsaugotos**. Pasaulis turėtų įsipareigoti veikti laikydamasis teigiamo balanso principo, t. y. gamtai atiduoti daugiau, nei iš jos paimama. Pasaulis turėtų įsipareigoti pasiekti, kad dėl žmogaus kaltės neišnyktų nė viena rūšis, jei tik to galima išvengti;
- plataus užmojo **pasauliniai 2030 m. tikslai, atitinkantys šioje strategijoje siūlomus ES įsipareigojimus**. Šie tikslai turėtų būti aiškiai nukreipti į biologinės įvairovės nykimo veiksnius, konkretūs, išmatuojami, įvykdomi, aktualūs ir turi būti nustatytas jų įgyvendinimo terminas;
- kur kas **griežtesnis įgyvendinimo, stebėsenos ir peržiūros procesas**. Šalys iki 2021 m. pabaigos turėtų peržiūrėti savo nacionalines biologinės įvairovės

⁷⁶ Žaliųjų aljansų dėmesio centre – bendradarbiavimas su partneriais Afrikoje ir kituose žemynuose siekiant įgyvendinti Europos žaliąjį kursą.

strategijas ir veiksmų planus arba bent pateikti nacionalinius įsipareigojimus dėl svarbiausių tikslų. Turėtų būti nustatytas **reguliarus peržiūros ciklas**, kad būtų vertinama pažanga siekiant tikslų ir prireikus būtų galima suintensyvinti veiksmus. Šios peržiūros turėtų būti grindžiamos nepriklausoma moksliskai pagrįsta trūkumų analize ir prognozavimo procesu, nustatant visoms šalims bendrus pagrindinius rodiklius;

- užmojams įgyvendinti **palankios sąlygos** įvairiose srityse, kaip antai, finansų, pajėgumų, mokslinių tyrimų, inovacijų ir technologijų;
- **sąžiningas ir teisingas naudos**, gaunamos naudojant su biologine įvairove susijusius genetinius išteklius, **paskirstymas**;
- **lygybės principas**. Tai apima pagarbą čiabuvių ir vietos bendruomenių teisėms ir visapusišką bei veiksmingą jų dalyvavimą. Turėtų būti laikomasi įtraukaus požiūrio: dalyvauti turi visi suinteresuotieji subjektai, įskaitant moteris, jaunimą, pilietinę visuomenę, vietos valdžios institucijas, privatųjį sektorių, akademinę bendruomenę ir mokslo institucijas.

4.2. ES užmojų propagavimas vykdant išorės veiksmus

4.2.1. Tarptautinis vandenynų valdymas

Laikydamosi Tarptautinio vandenynų valdymo darbotvarkės⁷⁷ ES pritarė plataus užmojo teisiškai privalomo susitarimo dėl **nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančių rajonų jūrų biologinės įvairovės (BBNJ)** sudarymui iki 2020 m. pabaigos. Jame turi būti aiškiai nustatytos pasaulinės procedūros, kaip nustatyti, įsteigti ir veiksmingai valdyti ekologiniu atžvilgiu reprezentatyvias saugomas jūrų teritorijas atvirojoje jūroje. Jis turėtų būti kuo greičiau ratifikuotas ir įgyvendintas.

Pasinaudodama visais savo diplomatiniais svertais ir informavimo gebėjimais ES taip pat turėtų imtis tarpininkės vaidmens, kad būtų sudarytas susitarimas dėl trijų didelių **saugomų jūrų teritorijų Pietų vandenyne**⁷⁸ nustatymo. Teikiant pasiūlymus dėl dviejų iš jų – teritorijų Antarkties rytinėje dalyje ir Vedelio jūroje – ES buvo bendrai pasiūlymą teikianti šalis. Jei dėl jų pavyktų susitarti, tai būtų vienas iš didžiausių gamtos apsaugos veiksmų istorijoje.

Bus tęsiamas darbas su šalimis partnerėmis ir regioninėmis organizacijomis siekiant nustatyti priemones, kuriomis būtų apsaugotos ir tausiai naudojamos pažeidžiamos jūrų ekosistemos ir rūšys, be kita ko, nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančiuose rajonuose, daugiausia dėmesio skiriant jūrų biologinės įvairovės židiniams. ES turėtų toliau remti mažas besivystančias salų valstybes ir kitas atitinkamas šalis partneres, kad jos galėtų dalyvauti regioninių ir pasaulinių organizacijų ir organų susitikimuose ir įgyvendinti atitinkamus tarptautinius įsipareigojimus ir taisykles.

ES visiškai netoleruos neteisėtos, nedeklaruojamos ir nereglamentuojamos žvejybos ir kovos su peržvejojimu, be kita ko, PPO derybose dėl pasaulinio susitarimo uždrausti žalingas žuvininkystės subsidijas.

⁷⁷ „Tarptautinis vandenynų valdymas. Mūsų vandenynų darnaus valdymo darbotvarkė“ (JOIN(2016) 49).

⁷⁸ [Antarkties jūrų gyvųjų išteklių apsaugos komisijos](#) veiklos kontekste.

Laikydamosi atsargumo principo⁷⁹ ir atsižvelgdama į Europos Parlamento raginimą⁸⁰ tarptautinėse derybose ES turėtų pasisakyti už tai, kad tarptautinėje jūros dugno teritorijoje esantys jūrų mineralai nebūtų naudojami, kol nebus pakankamai ištirtas **giliavandenės kasybos poveikis** jūrų aplinkai, biologinei įvairovei ir žmogaus veiklai, kol nebus suprasta rizika ir kol nebus įrodyta, kad technologijos ir veiklos metodai nepadarys jokios rimtos žalos aplinkai. Tuo pat metu ES toliau finansuos giliavandenės kasybos veiklos poveikio ir aplinkai palankių technologijų mokslinius tyrimus. ES taip pat turėtų raginti didinti tokių tarptautinių organizacijų kaip, pavyzdžiui, Tarptautinė jūros dugno institucija, veiklos skaidrumą.

4.2.2. Prekybos politika

Prekybos politika aktyviai remis ekologinę pertvarką ir bus jos dalis. Komisija, be kita ko, padedama ES už prekybos taisyklių laikymosi užtikrinimą atsakingo vyriausiojo pareigūno, užtikrins, kad būtų visiškai įgyvendintos visų prekybos susitarimų nuostatos dėl biologinės įvairovės ir kad būtų užtikrintas jų vykdymas. Komisija geriau įvertins prekybos susitarimų poveikį biologinei įvairovei ir prireikus imsis tolesnių veiksmų, kad sustiprintų galiojančių ir naujų susitarimų nuostatas dėl biologinės įvairovės. Be to, 2021 m. Komisija pateiks pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto ir kitas priemones tam, kad ES rinkai nebūtų tiekiami su miškų naikinimu ar alinimu siejami produktai arba kad tokių produktų būtų tiekama kuo mažiau⁸¹, taip pat kad būtų skatinamas miškams palankus importas ir vertės grandinės. Komisija imsis įvairių veiksmų, kad **sustiprintų kovą su neteisėta prekyba laukiniais augalais ir gyvūnais.** Ši prekyba prisideda prie ištisų rūšių smarkaus populiacijos sumažėjimo arba išnykimo, yra ketvirta pagal pelningumą juodoji rinka pasaulyje ir manoma, kad ji yra viena iš zoonozinių ligų atsiradimo priežasčių. Ją pažaboti privalu dėl žmogiškųjų, ekonominių ir aplinkos apsaugos sumetimų.

Atsižvelgdama į tai, 2021 m. Komisija peržiūrės ES kovos su neteisėta prekyba laukiniais augalais ir gyvūnais veiksmų planą ir vėliau šiais metais pasiūlys dar labiau **sugriežtinti ES prekybos dramblio kaulu taisykles.** Ji išnagrinės galimybę peržiūrėti Nusikaltimų aplinkai direktyvą, be kita ko, apsvarstydama, ar yra galimybių išplėsti jos taikymo sritį ir nustatyti konkrečias nuostatas dėl baudžiamųjų sankcijų rūšių ir lygių. Ji apsvarstys galimybę stiprinti Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) koordinavimo ir tyrimo pajėgumus, kad ši tarnyba galėtų bendradarbiauti su valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis siekiant užkirsti kelią neteisėtai prekybai ir neteisėtų produktų patekimui į bendrąją rinką.

Toliau bendradarbiaudama su šalimis partnerėmis Komisija sieks užtikrinti, kad pertvarka būtų sklandi ir sąžininga ir kad biologinei įvairovei palanki prekyba būtų šioms šalims naudinga. Tam visų pirma bus pasitelktos pagalbos prekybai priemonės.

⁷⁹ Pagal SESV 191 straipsnio 2 dalį Sąjungos aplinkos politika siekiama aukšto apsaugos lygio ir ji grindžiama atsargumo principu.

⁸⁰ [Europos Parlamento rezoliucija dėl tarptautinio vandenynų valdymo](#) (2017/2055(INI)).

⁸¹ Pagal Komisijos komunikatą „[ES veiksmų, kuriais siekiama apsaugoti ir atkurti pasaulio miškus, stiprinimas](#)“ (COM(2019) 352).

4.2.3. Tarptautinis bendradarbiavimas, kaimynystės politika ir išteklių telkimas

Norint įgyvendinti plataus užmojo Pasaulinę biologinės įvairovės strategiją po 2020 m., reikės glaudžiau bendradarbiauti su partneriais, didinti paramą ir finansavimą, taip pat laipsniškai panaikinti biologinei įvairovei žalingas subsidijas. Per pastarąjį dešimtmetį ES ir jos valstybės narės kartu paėmus įvykdė savo įsipareigojimą **padvigubinti biologinės įvairovės apsaugai skirtą finansavimą besivystančioms šalims**⁸². ES yra pasirengusi tęsti darbą su savo partneriais ir po 2020 m. dar labiau didinti paramą. Tai apims veiklą, susijusią su biologinės įvairovės išsaugojimu, atkūrimu, tvariu naudojimu ir biologinės įvairovės aspekto integravimu į visas vystymosi ir partnerystės politikos sritis. Be to, nuosekliai į visas politikos sritis integruodama darnaus vystymosi aspektą ES sumažins biologinei įvairovei daromą neigiamą poveikį visame pasaulyje. Visoje tarptautinio bendradarbiavimo veikloje ES turėtų skatinti tvarią žemės ūkio ir žuvininkystės praktiką ir miškų apsaugos bei atkūrimo veiksmus. Taip pat itin daug dėmesio bus skiriama darniam vandens išteklių valdymui, nualintos žemės atkūrimui ir biologine įvairove pasižyminčių vietovių, turinčių didelį ekosisteminių paslaugų ir klimato kaitos švelninimo potencialą, apsaugai. Geresnė natūralių ekosistemų apsauga ir pastangos sumažinti prekybą laukiniais augalais ir gyvūnais bei jų vartojimą taip pat padės užkirsti kelią galimoms naujoms ligoms bei pandemijoms ir padidinti atsparumą joms. ES dar labiau remis visuotines pastangas taikyti **bendros sveikatos koncepciją**⁸³, pagal kurią pripažįstama, kad žmonių sveikata, gyvūnų sveikata ir sveika bei atspari gamta yra neatsiejamai susijusios.

ES daugiau paramos skirs šalims partnerėms visame pasaulyje, kad būtų pasiekti nauji pasauliniai tikslai, kovojama su nusikaltimais aplinkai ir šalinami biologinės įvairovės nykimo veiksniai. Afrikoje ES pradės vykdyti iniciatyvą „**NaturAfrica**“, kuria siekiama apsaugoti laukinę gamtą ir svarbiausias ekosistemas, kartu atveriant galimybių vietas gyventojams žaliuosiuose sektoriuose. Panašių iniciatyvų bus parengta ir kituose regionuose. ES taip pat remis Vakarų Balkanų ir ES kaimynystės priemonėje dalyvaujančių šalių pastangas apsaugoti biologinę įvairovę.

Vykdydama visą savo veiklą ES stiprins sąsajas tarp **biologinės įvairovės apsaugos ir žmogaus teisių**, lyčių, sveikatos, švietimo, apdairaus konflikto traktavimo, teisėms grindžiamo požiūrio, naudojimosi žeme ir čiabuvių bei vietos bendruomenių vaidmens aspektų.

Tarptautiniu mastu ES propaguos biologinės įvairovės koalicijas su partneriais ir pilietine visuomene visame pasaulyje. Pavyzdžiui, 2020 m. kovo mėn. Komisija įsteigė **Pasaulinę biologinės įvairovės koaliciją**, kurioje dalyvauja nacionaliniai parkai, akvariumai, botanikos sodai, zoologijos sodai, gamtos istorijos ir mokslo muziejai ir kurios tikslas – visame pasaulyje didinti informuotumą apie būtinybę saugoti ir puoselėti biologinę įvairovę. Komisija apsvarstys galimybę įsteigti kitas plataus užmojo koalicijas arba prie jų prisijungti siekdama prisidėti prie strategijos po 2020 m. kūrimo.

⁸² Įskaitant tarptautinį finansavimą, kurio pagrindinis tikslas ir kurio svarbus antrinis tikslas yra biologinė įvairovė, kaip nustatyta [Biologinės įvairovės konvencijos COP11 sprendime XI/4](#), ir remiantis ES bei jos valstybių narių finansinėmis ataskaitomis, pateiktomis Biologinės įvairovės konvencijos sekretoriui 2015 ir 2018 metais.

⁸³ <https://www.who.int/features/qa/one-health/en/>.

5. IŠVADA

Vienintelis būdas išsaugoti žmogaus gyvybės kokybę ir tęstinumą Žemėje – tai išsaugoti biologinę įvairovę ir ją atkurti. Šioje strategijoje siūlomi įsipareigojimai kloja pamatą būtiniams plataus užmojo pokyčiams – pokyčiams, kuriais bus užtikrinta dabartinės ir būsimų kartų gerovė bei ekonominis klestėjimas sveikoje aplinkoje. Įgyvendinant šiuos įsipareigojimus bus atsižvelgiama į iššūkių įvairovę skirtinguose sektoriuose, regionuose ir valstybėse narėse, bus pripažįstamas poreikis užtikrinti socialinį teisingumą, sąžiningumą ir įtraukumą vadovaujantis Europos socialinių teisių ramsčiu ir reikės, kad ES, jos valstybės narės, suinteresuotieji subjektai bei piliečiai jaustų tvirtą atsakomybę ir dėtų dideles bendras pastangas.

Komisija ragina Europos Parlamentą ir Tarybą patvirtinti šią strategiją iki 15-osios Biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencijos. Siekdama užtikrinti visišką politinę atsakomybę už šią strategiją, Komisija pasiūlys, kad ji būtų įtvirtinta kaip nuolatinis punktas Tarybos ir Europos Parlamento darbotvarkėje. Ji peržiūrės strategiją iki 2024 m., kad įvertintų pažangą ir tai, ar reikia imtis tolesnių veiksmų strategijos tikslams pasiekti.